

Editorial

La începutul lunii iunie 2020, Avocatul Poporului sesiza Curtea Constituțională asupra neconstituționalității mai multor articole din Legea 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de Covid-19. Erau vizate aprobarea de către Parlament a stării de alertă instituite prin hotărâre de guvern și stabilirea de contravenții și amenzi în cazul încălcării stării de alertă.

În mai puțin de o lună, la 25 iunie 2020, Curtea Constituțională a judecat sesizarea și a validat argumentele Avocatului Poporului. În urma publicării deciziei CCR pe 2 iulie 2020, autoritățile au pierdut controlul asupra aplicării măsurilor de stăvilire a pandemiei. Ministerul Afacerilor Interne a invocat, ca ultimă instanță preventivă, infracțiunea de zădărniciere a combaterii bolilor, dar o asemenea atenționare nu pare să fi avut vreun efect.

Ca urmare, circa 59.000 de persoane aflate în izolare la domiciliu, 700 în carantină și 6.000 internate în spital au ieșit de sub puterea măsurilor menite să limiteze pandemia. Imediat după anunțarea publică a deciziei CCR, au început să plece din spitale pacienți. Ei au putut să circule pur și simplu liber. Autoritățile au anunțat părăsirea masivă a centrelor de carantină. La această listă ar fi de adăugat mulțimea celor care ar fi urmat să ajungă în spitale sau ar fi fost carantinați oficial dacă CCR nu ar fi luat decizia din 25 iunie 2020.

Consecințele declarării măsurilor de stăvilire a pandemiei drept neconstituționale pot fi evaluate urmărind cifrele privind infectarea cu Covid-19. De la începutul lunii iulie până în luna august, numărul persoanelor infectate de coronavirus a crescut constant. În august, cifrele s-au plafonat la valori de două-trei ori mai mari de infectări zilnice cu Covid-19 decât în iunie.¹ Aceeași evoluție a avut-o și numărul de decese. Deși nu există o cercetare în acest sens și oricare ar fi disputele privind cifrele și statistica, pare absolut firesc să apreciezi că explozia numărului de infectări este și o urmare a degingoladei care a urmat hotărârilor CCR.

O singură membră a CCR, judecătoarea Elena-Simina Tănăsescu, a avut o opinie separată, de dezacord, dar numai parțial, cu soluția pronunțată de colegii ei. Nu intrăm în detaliile argumentației. Se poate asuma că, în mare, sesizarea Avocatului Poporului și decizia judecătorilor constituționali au fost motivate. Cele două instituții au avut dreptate când au apreciat că Executivul a greșit în reglarea cadrului normativ al pandemiei.

Doar că această „dreptate” nu legitimează ceea ce s-a întâmplat. Pentru a da mai multă concretețe argumentelor, vom face următoarea analogie. Să ne imaginăm situația locuitorilor unui sat așezat într-o vale în timpul unei prelungite ploii torențiale. Ei descoperă

---

¹ Lucian Davidescu, „De ce românii mor de Covid când alte nații supraviețuiesc?”, 7 octombrie 2020 - <https://www.romaniacurata.ro/de-ce-romanii-mor-de-covid-cand-alte-natii-supravietuiesc/>. Cifrele se schimbă în timp. La 11.10.2020, rata mortalității era de 3,5 la mie din numărul persoanelor infectate - și nu 3,7 la mie precum în studiul citat mai jos.

că o viroagă ar permite afluirea apelor de pe suprafețele mai înalte spre sat, acoperindu-l cu apă. În ultimul moment pe care îl mai au la dispoziție, sătenii construiesc un baraj pe buza viroagei. Satul este pentru moment salvat. Iată însă că autoritățile sunt scandalizate de încălcarea legislației de către săteni. Aceștia nu primiseră autorizație pentru ridicarea barajului, făcuseră o construcție pe un teren care nu le aparținea, nu exista niciun aviz asupra implicațiilor ecologice. Într-o grabă la fel de mare, autoritățile stabilesc ilegalitatea construcției, decid eliminarea ei și pun în aplicare decizia judecătorească. La scurt timp, creșterea apelor duce la inundarea satului. Legalitatea a fost stabilită, localitatea a fost distrusă.

Analogia nu este în niciun caz excesivă. Iată un simplu calcul care ia în considerare marea rată a mortalității bolnavilor de Covid-19 la noi, de circa 3,7 la mie, trecerea din iunie în august, de la un regim de până la 500 de îmbolnăviri zilnice, la unul de până la 1.500 îmbolnăviri zilnice, și presupunerea că variația este determinată măcar parțial de „eliberarea” persoanelor bolnave și carantinate prin demersul punerii rapide în legalitate. Rezultă că numai în luna august 2020, circa 1000 de persoane au murit ca urmare a operației Avocatul Poporului-CCR. Să fie acesta un cost uman și social acceptabil în numele „intrării în legalitate”?

Este interesant că majoritatea organizațiilor de drepturile omului care s-au referit la pandemie au pus accentul pe vina guvernului pentru situația creată. O organizație importantă precum APADOR-CH aprecia în comunicatul ei din 6 iulie 2020 („Opinia APADOR-CH pe marginea lacunelor noului act emis de guvern privind carantina și izolarea”) că „bâlbele de legiferare din perioada pandemiei, regulile concepute pe repede înainte fără o gândire strategică, stau la baza situației în care ne aflăm acum, când persoane infectate cu Covid 19 sunt eliberate din spitale, fără posibilitate de monitorizare, în timp ce altora, care se simt rău, le este frică să se prezinte la spital, ca să nu fie internate abuziv”.² O astfel de judecată escamotează responsabilitatea instituțiilor ale căror decizii au avut consecințele atât de previzibile ale scoaterii de sub control a persoanelor infectate sau carantinate. „Bâlbele de legiferare” au fost evidente, dar nu ele au dus la posibilitatea celor suferinzi de Covid-19 să se plimbe liberi pe străzi în luna iulie 2020.

Astfel de interpretări instituționale sau civice pierd legătura cu sensul prim al drepturilor omului, care s-au născut din solidaritatea comunităților umane în fața unor pericole care le afectează individual și colectiv. În momentele de criză, indivizii și structurile create de ei trăiesc imperativul mobilizării împotriva amenințărilor comune, chiar dacă, în alte condiții, relațiile lor reflectă funcții divergente și posibil confrontaționale. Ce era mai normal decât ca Avocatul Poporului, Curtea Constituțională, Guvernul, Parlamentul, organizațiile posesoare de cunoaștere să se susțină reciproc, amendându-și greșelile, completându-și ideile? Avocatul Poporului putea cere mai întâi Parlamentului să legifereze acolo unde credea că Guvernul nu avea competențe în acest sens. Un răspuns afirmativ al Parlamentului ar fi dus la un nou act normativ care ar fi înlocuit normele guvernamentale fără a crea un vid legislativ periculos pentru viața persoanelor.

Curtea Constituțională putea amâna judecarea sesizării trimise de Avocatul

² Vezi <https://www.juridice.ro/689240/opinia-apador-ch-pe-marginea-lacunelor-noului-act-emis-de-guvern-privind-carantina-si-izolarea.html>.

Poporului până când era îndepărtat pericolul vidului legislativ în materia măsurilor de protecție față de coronavirus. Sunt nenumărate cazurile în care CCR a judecat sesizările de neconstituționalitate după mult timp de la primirea lor și cu amânări motivate de complexitatea cauzei.³ Aproape toate țările din lume (cu excepții precum Noua Zeelandă ori Taiwan) au fost depășite în fața pandemiei de Covid-19. De ce i s-ar fi cerut statului român mai mult? Bâlbâielile, inadecvările și excesele pot fi scuzate, nu și acțiunile al căror scop a fost câștigarea unui capital politic prin sacrificarea unor oameni.

Există un adevărat model de atitudine care a avut ca scop, integral, salvarea de vieți omenești. Documentarul din acest număr al *NRDO* sintetizează parte din acțiunile asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință inițiate imediat după începutul pandemiei. Asociația a intervenit pe lângă autorități pentru completarea listei de drepturi limitate prin decretul de instituire a stării de urgență cu două libertăți „scăpate” (libertatea de gândire, conștiință și religie și libertatea de exprimare), a deschis procese împotriva celor care încălcau măsurile de protecție (precum arhiepiscopul Tomisului) sub acoperirea oarecum îngăduitoare a autorităților, a cooperat cu instituții pentru clarificarea unor prevederi contestate cu rea credință. A fost un efort dedicat integral salvării vieților omenești. Drepturile omului au fost invocate ca aliat al acestui efort, și nu ca pretext al reglării unor conturi politice.

NRDO

---

³ Vezi excepția de neconstituționalitate ridicată de Avocatul Poporului cu referire la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului 57/2019 privind Codul administrativ. Excepția fusese ridicată la 28 august 2019, iar judecarea ei a fost amânată din luna ianuarie, în luna februarie 2020. CCR a considerat necesară luarea în considerare a poziției guvernului.